

DE PROBLEMEN VAN DE NATIONALE VISSERIJ TE NIEUWPOORT EN TE OOSTENDE OP HET EINDE VAN HET OOSTENRIJKS BEWIND (1784-1787)

Inleiding

Onlangs kwam ik in het bezit van een merkwaardig werk genaamd "Recueil des Représentations, protestations et réclamations, faites à Sa Majesté Impériale par les Représentants et Etats des Provinces des Pays Bas Autrichiens - 1787".

Dit werk omvat niet minder dan 17 volumes, van ongeveer 250 pagina's elk. Zoals de titel het zegt, is het een compilatie van alle bezwaren, verzoekschriften en dergelijke welke door de Staten van Vlaanderen, van Brabant en de Geestelijkheid, gericht werden aan de Gouverneurs-Generaal welke onze Staten bestuurden namens Jozef II van Oostenrijk.

Naast de algemeen gekende bezwaren op religieus vlak, zoals de afschaffing van de kloosters, het inrichten van een centraal seminarie voor priesters enz., zijn de bezwaren op burgerlijk vlak in grote mate te herleiden tot deze grondige veranderingen van de levenswijze van onze voorouders :

1. instelling per 1.1.1787 van een Raad van het Gouvernement-Generaal van de Nederlanden, in plaats van de bestaande 3 Raden en het Staatssecretariaat.

Verder worden de provincies verdeeld in negen kringen, met aan het hoofd telkens een Intendant en verschillende commissarissen. Dit hield in dat de Staten van de provincies zouden ophouden te bestaan. Aldus zouden de Staten van Vlaanderen, Brabant en Henegouwen per provincie een enkele afgevaardigde aanduiden welke in de Raad van het Gouvernement-Generaal zou zetelen als raadgever.

Ook de institutionele zaken zouden volledig herschikt worden per 1.11.1787 en ondergebracht worden in het "Conseil Souverain de Justice des Pays Bas."

2. Door een "diploma van 1.1.1787" werden ook de nieuwe tribunalen ingesteld.

De Souvereine Raad te Brussel zou handelen als Opperste Gerechtshof, er komen 64 rechtbanken van 1e aanleg, evenals 2 hoven van Beroep, een te Brussel, de andere te Luxemburg.

Dit hield tevens in dat alle lokale justitie zou komen te vervallen en de 1e aanleg zou geschieden in permanente tribunalen.

3. Bij edikt van 12.3.1787 werden verder de "Kringen" opgericht. De Belgische provincies werden ingedeeld in negen kringen, waaronder een te Brugge. Aan het hoofd staat de Intendant welke raadgever is van het Gouvernement. Verder staan 2 commissarissen, een secretaris en enkele medewerkers de Intendant bij. Iedere kring wordt opgedeeld in verscheidene *districten* waar een commissaris van de Intendant zal zetelen. De bevoegdheden welke aan deze commissaris worden toegekend zijn ruim : toezicht op het algemeen openbaar bestuur, de financiën van de steden en gemeenten, de financiën van de domeinen - geven van inlichtingen in verband met het beheer, enz. Zij staan verder in, op regionaal niveau, voor de uitvoering van de ordonnanties, reglementen, decreten, enz. Deze bevoegdheden werden tot dan uitgeoefend door de kasteelheren, de stedelijke baljuws, enz. Voor de Kring Brugge werden vier districten voorzien nl. Brugge, Middelburg, Oostende en Nieuwpoort. (Zuid West-Vlaanderen met Ieper, Kortrijk en Menen kwam te vallen onder de kring Doornik.)

Begrijpelijk is dat op deze maatregelen reactie loskwam uit alle hoeken daar veel gezagdragers hun bevoegdheden uit de handen werden genomen.

De kerkelijke overheid van haar kant liet niet na van de gelegenheid gebruik te maken om te protesteren tegen de maatregelen welke haar "werkdomein" beperkten.

Dit kwam duidelijk tot uiting in onderhavig werk.

Zeker de helft van ieder verschenen volume is gewijd aan opmerkingen en verzoeken geformuleerd door de geestelijke overheid.

Verrassend aan het ganse werk is evenwel de conclusie dat onze voorvadersen zich revolteerden tegen de overheid teneinde het behoud te verzekeren van een systeem dat ze sinds eeuwen kenden. Ze wensten zich aldus te verzetten tegen elke poging tot vernieuwing welke de verlichte despoot Jozef II wenste door te voeren.

En dit alles gebeurt op een moment dat de Franse Revolutie alles wenst te vernielen wat onze voorvadersen wensten te behouden!

Wanneer de Franse Revolutie enkele jaren nadien over onze streken zal rollen, moet de ontredding, het ongeloof en de ontgoocheling bij onze conservatieve bevolking onvoorstelbaar groot geweest zijn!

Wat deze compilatie echter voor Nieuwpoort en Oostende zo interessant maakt is het feit dat ze verzoekschriften bevat waarin de problematiek vervat zit van de "Nationale Visserij" en de standpunten

welke de verschillende partijen innemen. Enerzijds de reders van Nieuwpoort en Oostende, anderzijds de "consumenten", verwoord in het verzoekschrift van de Staten van Brabant op 22.6.1787.

2. De Auteur

De teksten van de verweerschriften voor Oostende werden ondertekend door August Wieland en François de Bal, vertegenwoordigers van de reders en handelaars van Oostende.

Bijkomende inlichtingen over deze personen zijn mij onbekend.

Daartegenover staat dat het standpunt van de handelaars en reders van Nieuwpoort - officieel voorgedragen aan de Staten van Vlaanderen door Rouzée, Vroome en Van den Abeele, opgemaakt werd door niemand minder dan François De Brauwere, burgemeester van de stad en tevens lid van de Staten van Vlaanderen.

Deze François, Louis Joseph Bernard De Brauwere werd geboren te Nieuwpoort in 1733 en overleed er in 1811.

Als licentiaat in de rechten was hij achtereenvolgens Burgemeester (1768), 1e schepen (1790) en raadpensionaris van Nieuwpoort. Hij was rechter aan de rechtbank van 1e aanleg te Veurne tijdens de Franse overheersing (vanaf 1796). Tevens trad hij op als maritiem commissaris te Nieuwpoort.

Frans De Brauwere werd aangesteld als commissaris van de Intendant voor het district Nieuwpoort welke de streek van Veurne-Poperinge-Diksmuide omvatte, evenals de omliggende landen.

Als licentiaat in de rechten was hij mede auteur van de compilatie van Wetten en Costuymen van Nieuwpoort, uitgegeven in 1776 door de Goesin. Inzonderheid zijn rangschikking van de reglementen op de visvangst te Nieuwpoort zijn hierbij speciaal te belichten.

Verder was hij tevens de auteur van de "Mémoire sur la situation, l'importance et la salubrité de l'air de Nieuport en Flandre et de ses environs" (uitgave de Goesin Gent 1790).

Tenslotte had hij contacten met andere belangrijke personages van zijn tijd. Zo onderhield hij schriftelijk contacten met Dom Théodore Auguste Mann, augustijnermonnik van engelse afkomst, welke eerst te Nieuwpoort verbleef en achteraf te Brussel. Dom Mann is de auteur van velerlei wetenschappelijke werken over de kust, het zeewater enz. Hij werd in 1773 benoemd tot secretaris van de Belgische Academie voor Wetenschappen. In het merkwaardig boekje "Mémoires sur les grandes gelées et leurs effets" verwijst deze op blz. 92 expliciet naar zijn schriftelijke contacten met De Brauwere.

3. De klachten van de "consumenten" zoals vervat bij verzoekschrift geformuleerd door de Staten van Brabant op 22.6.1787

Voorafgaand aan dit alles is het belangrijk om weten dat sinds halfweg de 18e eeuw een belangrijk nieuw economisch principe meer en meer ingang vindt in de belangrijkste Europese landen : nl. het protectionisme. Dit houdt in dat men poogt de invoer van vreemde produkten te beperken om de eigen nijverheid te beschermen.

Op het gebied van de visvangst werd dit in Frankrijk, Engeland en Holland toegepast door het heffen van hoge invoerrechten op vis, ingevoerd uit andere landen. In de praktijk kwam dit er op neer dat vreemde vis niet verkoopbaar werd door deze invoerrechten.

Onder druk van de Vlaamse vissers werden ook door de Oostenrijkse keizer vanaf 1764 maatregelen genomen om de invoer van vreemde vis te beperken. In 1785 werd de invoer van alle vreemde haring of kabeljauw totaal verboden.

Op dit totaal invoerverbod kwam dus volgende reactie, verwoord door de Staten van Brabant.

"De vrijheid is de ziel van de handel. De ware bron van de voorspoed bij een werkzaam volk is de afschaffing van alle belemmeringen. Aldus zijn de meest bittere opmerkingen te horen betreffende de beperking van de handel inzake de levensmiddelen. Aldus bestaat er gevaar voor opstootjes.

In plaats van premies of andere milde voordelen te geven aan de reders van de Vlaamse havens, stellen wij vast dat thans de Hollandse oesters niet meer kunnen ingevoerd worden.

Immers de eigenaars van de oesterbanken van Oostende hebben geen enkel concurrentie nog te vrezen. Aldus verkopen zij de oesters aan onbepaalde prijzen. Plotse fortuinen worden aldus gemaakt door dit schandalig monopolie.

De Hollandse kabeljauw, eveneens een basislevensmiddel, valt eveneens onder dit verbod. Tenandere, de kabeljauw geleverd door de Nationale Visserij heeft niet dezelfde kwaliteit. Dit brengt met zich mede dat deze Hollandse kabeljauw fraudeleus het land wordt binnengebracht. Vóór de invoering van het verbod, betekende de haring voor het gewone volk een belangrijk en goedkoop levensmiddel. Het verbod op de invoer ervan en de Nationale Visserij hebben de prijs doen verzesvoudigen wat betekende dat de gewone man het niet meer kan betalen en aldus verplicht was een ander levensmiddel aan te kopen, wat dan opnieuw een prijsverhoging veroorzaakte bij deze produkten wegens de grotere vraag. Vandaar de hoge prijs voor boter en tal van andere produkten. En om dit alles zelf te kunnen betalen vraagt de ambachtsman op zijn beurt een hoger uurloon.

Dit zijn allemaal ongelukkige gevolgen van het feit dat de gewone man een gedeelte van zijn levensmiddelen zag verloren gaan.

Hoe komt het dat men niet vastgesteld heeft dat een groot gedeelte van de bevolking zich toch voedt met hollandse haring daar deze beter is, maar thans daarvoor 10 maal meer moet betalen dan vroeger? Immers, sinds het invoeren van het monopolie hebben zij hun prijs aangepast, overtuigd dat hun waar een betere kwaliteit heeft.

Dit alles heeft tot gevolg dat het volk in miserie leeft en dat de monopoliehouders zich hebben verrijkt."

4. Klachten geformuleerd door de Handelaars van Gent (23.7.1787)

Ook de handelaars van Gent hebben bezwaren tegen het absolute invoerverbod. Hun houding is evenwel genuanceerder dan deze van de Staten van Brabant. Zij stellen oplossingen voor welke ten goede komen aan de consument, zonder het belang van de Nationale Visserij uit het oog te verliezen.

Wij laten hen hierna aan het woord.

"De Nationale Visserij dient ingevolge zijn belangrijkheid de bescherming te genieten van zijne Majesteit.

Nochtans heeft men de belangen van de verbruiker uit het oog verloren. De partijen putten zich uit, de ene om de nadelen van het verbod aan te tonen, de andere om de voordelen in het daglicht te stellen. Wij menen dat het enige punt in feite is de voordelen van de Nationale Visserij te verzoenen met het openbaar nut. Dit door het voorschrijven van regels waardoor het monopolie verdwijnt waarvan men de reders en de handelaars beschuldigt, opdat aldus de bevolking niet meer zou te klagen hebben van de prijs, noch van de kwaliteit van de vis."

Wij menen dat de oplossing ligt in een verplichting van de reders de kabeljauw te leveren aan een vaste prijs. Dit zou de visserij helpen en anderzijds de bevolking voldoening geven. Om hiertoe te komen is het nodig te komen tot een akkoordje tussen de reders en regelingen te treffen tussen enerzijds de reders onderling en anderzijds de vissers. Beide partijen zouden dienen geconsulteerd te worden en dienen hun middelen aan te duiden om tot het gewenste resultaat te komen.

Het zal nodig zijn de prijzen te regelen, afhankelijk van het visseizoen. Immers de wintervangsten zijn lastiger, en minder talrijk als in de andere seizoenen. Dus dient de prijs afhankelijk te zijn van de omstandigheden. In functie van deze regelingen zal het afhangen van de magistraten en politici om de prijs vast te stellen tegenover de herverkopers. Aldus zal het publiek veilig staan tegenover de monopolies

welke men thans de Nationale Visserij toeschrijft. Maar men dient het publiek niet alleen veilig te stellen tegenover de prijs, maar ook tegenover de kwaliteit! Daar ook is reglementering voor te schrijven om misbruiken te voorkomen.

Om tot dit alles te komen zal men de reders en de vissers verbieden - door het afleggen van een eed en door het uitvaardigen van boetes - kabeljauw afkomstig van IJsland of New Foundland te verkopen zonder dat deze verpakt geworden zijn door medewerkers van de stads-magistraat en deze laatste te verplichten een inkeping te maken in het vel indien de vis afkomstig is van New Foundland.

Aldus zal fraude uitgesloten worden, zowel tegenover de reders, de kleinhandelaars en het publiek, welke aldus zal weten van welke streek de vis afkomstig is en aldus geen vis, afkomstig van de Doggerbank of Hitland, zal kopen voor vis afkomstig van IJsland of New Foundland!"

Tot daar de "klagers".

Als conclusie uit deze beide aanklachten kan men stellen dat er inderdaad "iets" moet verkeerd gelopen zijn met de prijzen. Uit de reacties van Nieuwpoort en Oostende kan men impliciet afleiden dat zij hiermede akkoord gaan, maar dat niet zij - de vissers of reders - maar de tussenhandelaars aan de basis liggen van deze dure prijzen. Laten we onze streekgenoten aan het woord in hun pleidooi voor het behoud van het totaal invoerverbod.

5. Standpunt van de Oostendse Reders en Handelaars, medege-deeld aan de Staten van Vlaanderen op 12.6.1787

"De reders en handelaars laten de Staten van Vlaanderen weten dat de inwoners van Oostende verontrust zijn door de geruchten welke de ronde doen en waarbij verteld wordt dat het verbod op de invoer van haring en kabeljauw van vreemde oorsprong, zou vervallen.

Deze onrust is gesteund op werkelijke documenten, afkomstig van Brabant. Inderdaad, de Staten van Brabant bestempelen als monopolie de voordelen welke de regering heeft verleend aan de Nationale Visserij.

De visvangst is een waardevolle bron. De regering geeft de noodzakelijke aanmoedigingen in verhouding tot zijn belangrijkheid. Dit op dezelfde manier zoals andere ontginningen of manufacturen aangemoedigd worden door het verbod tot invoer van identieke buitenlandse produkten. Ten andere, de tegemoetkomingen aan de Nationale Visserij zijn geen voordelen welke toegekend worden aan een of aan

enkele particulieren of aan een enkele maatschappij : iedere reder werkt voor zichzelf. Het is enkel om het algemeen belang te verdedigen dat zij zich vandaag verenigen.

Dus, wij reders en handelaars, vragen geen speciale maatregelen voor ons alleen, maar wensen wel te genieten van de voordelen welke toegekend worden aan andere nationale industrieën. Zij stelt samen met de scheepvaart, het meeste mensen te werk. Ten andere, het systeem van verbod tot invoer van haring en kabeljauw is geen exclusief systeem dat in de Oostenrijkse Nederlanden wordt toegepast, neen, het wordt in alle landen toegepast volgens het zelfde principe : ten voordele van het algemeen nut.

Onafhankelijk van de bemanningen welke op zee varen, leven een aantal families van de Nationale Visserij. Immers de nettenbreiers, de timmerlieden, koorddraaiers, smeden en tonnemakers leven door de visserij. Zo had Oostende in 1785 - voor het invoerverbod van haring en kabeljauw - slechts dertig visserssloepen waarvan een enkele voorzien van een beun. Heden varen er 71 vissersvaartuigen waarvan 15 met een beun. Dit alles betekent een kapitaal van 600.000 florijnen, ongeacht de gelden die betaald worden voor het uitrusten van de boten bij elke afvaart.

Op deze 71 boten varen meer dan 550 familievaarders van wie de meeste 7 tot 8 kinderen en sommigen zelfs 11 tot 12 te voeden hebben. (Het is immers bekend dat de grootste huisgezinnen zich onder de vissers bevinden.) Wanneer de vissers oud worden en niet meer in staat zijn in zee te gaan, onderhouden hun vrouw en kinderen hen door netten te breien. Ook stelt men vast dat de vissersbevolking uitbreidt wanneer het de visvangst goed gaat. Anders laten de visserszonen zich aanmonsteren bij de handelsvloot. Zij huwen niet en komen vaak niet meer terug. Aldus zijn ze verloren voor de staat. Anders helpen zij bijdragen tot de algemene welstand, huwen ze op 19 à 20-jarige leeftijd en brengen dat opmerkelijk aantal kinderen voort dat men overal in vissersmiddens ziet.

Te Oostende waren er vroeger slechts 6 meester-tonnemakers die nauwelijks hun brood verdienden. Nu zijn er 58 en dit voldoet nog niet. Ze moeten zich dikwijls tot Brugge richten om te voldoen aan de vraag. Alle boten worden in eigen land gemaakt. De werven te Oostende en te Brugge staan vol.

De ganse stad bloeit. Er wordt gebouwd. De welstand groeit door de Visserij ingevolge de rechten welke de stad heft op de aanvoer.

Ook alle kapitaal blijft in het land, zoniet zou dit allemaal naar het buitenland gaan. Thans dient men nog enkel zout aan te kopen in het buitenland, iets wat evenwel te verwaarlozen is.

Het belang van de visvangst is algemeen bekend. Holland heeft er zijn

rijkdom en macht aan te danken. Zij hebben tenandere steeds gepoogd door opofferingen de firma's te kelderen welke van tijd tot tijd in ons land met dat doel werden opgericht.

Op het moment dat wij schijnbaar alle obstakels hebben overwonnen, zullen nu onze eigen medeburgers de doodsteek geven en de oorzaak zijn van de ondergang van deze zo belangrijke tak van de nationale industrie. De verzoekers durven er niet aan denken.

Door het terug toelaten van de invoer van vreemde haring en kabeljauw zouden zij de eerste slachtoffers zijn door het verliezen van de voorschotten welke zij aan de vissers hebben toegekend en door het inactief blijven van de boten welke werden gebouwd in functie van de beloften van het behoud van het verbod tot invoer.

Al deze verliezen zouden hun invloed hebben, niet alleen op de verzoekers of beperkt worden tot Vlaanderen. De gevolgen zouden ook voelbaar zijn in Brabant, Namen of Antwerpen. Men heeft aldaar immers ook belangen in de Nationale Visserij.

Het lot van de vele vissersfamilies bekommert de verzoekers evenwel nog meer dan hun eigen lot : dit zou miserie en ondergang meebrengen. Want zonder het verbod van invoer kan de Nationale Visserij de concurrentie van Holland niet aan.

Terwijl onze maatschappijen om zo te zeggen thans nog in de kinderschoenen staan, zijn de Hollandse gevormd en gehard door eeuwen succes. Zij zouden grote inspanningen doen om ons de grond in te krijgen. Daar wij van onze zijde nog de zware lasten van de investering dienen te dragen, zou de strijd ongelijk zijn.

Op dit gebied hebben de reders immers tot op heden grote inspanningen gedaan en blijk gegeven van grote ijver om de Nationale Visserij te laten bloeien.

Zo hebben zij, op het moment dat het totaal verbod tot invoer van vreemde kabeljauw nog onvoldoende was om de wintervisserij op de Doggersbank te laten renderen (augustus 1785) een som van 7000 florijnen welke de regering hen schuldig was op de invoerrechten van vreemde kabeljauw in 1784, deze ter beschikking gesteld van de bemanningen welke deze soort visvangst wilden beoefenen.

Verder hebben zij gepoogd, om iedereen tevreden te stellen, een vaste en gematigde prijs te stellen op de kabeljauw. Dit initiatief heeft spijtig genoeg geen doorgang kunnen vinden omdat de bemanningen wensten - ten einde hun aandeel te kennen - de aanvoer publiek te verkopen op de kaai, zodat de prijs afhankelijk bleef van de aanbiedingen welke aldaar gebeurden.

Voor de wintervangst van vorig jaar (1786) hebben de reders 15.000 florijnen uitgegeven om volgens nieuwe technieken te kunnen vissen. Zij zijn bereid deze sommen dit jaar opnieuw ter beschikking te stellen

om deze technieken opnieuw toe te passen, want er is hoop op succes indien dezelfde bescherming verzekerd is. Aldus hopen zij de bevolking van het ganse land te kunnen bevoorraden. Immers door het grote aantal vaartuigen hopen wij minstens 21.000 tonnen haring en meer dan 11.000 tonnen kabeljauw te kunnen aanvoeren in Oostende en Nieuwpoort samen. Deze hoeveelheden overschrijden ruim de hoeveelheden welke ons land tot op heden verbruikte per jaar.

Deze gunstige vooruitzichten zouden helemaal te niet worden gedaan moest opnieuw vreemde gezouten vis worden toegelaten. Immers de Hollanders zouden aan een lage prijs verkopen of minstens een prijs waarbij onze uitredingskosten niet zouden gerecupereerd worden.

Onze vrees voor de afschaffing van het verbod is dus voldoende gefundeerd. Op een moment dat de beslissingen dienen genomen te worden voor de aankoop van nieuwe amorcen voor de volgende wintervangst, en vrezend dat alle inspanningen nutteloos zouden kunnen zijn, kunnen de reders zich niet veroorloven opnieuw 12 à 15.000 florijnen te investeren in deze amorcen.

Wij verwijzen ook naar het feit dat de regering de reders van Oostende en Nieuwpoort verplichtte in maart 1786 elk 20 boten uit te rusten en in zee te laten steken voor de vangst op de Doggersbank, ondanks de evidentie dat het onmogelijk was verse vis aan te voeren.

Deze vissers zijn aldus in schulden geraakt en de reders bedolven onder de voorschotten welke ze niet hebben kunnen recupereren.

Indien het de bedoeling is alle invoer weer toe te laten ware het beter geweest dit invoerverbod nooit te hebben uitgevaardigd. Dan hadden wij geen nieuwe boten laten maken, geen vreemde vissers uit Holland of Duinkerke aangetrokken om de nieuwe technieken te leren. Alles zou dan bij het oude zijn gebleven, maar dan toch zonder verlies voor de particulieren welke nu hebben geïnvesteerd.

Na zoveel toewijding en inspanning ten voordele van het algemeen nut op een moment dat praktisch alle obstakels overwonnen zijn en dat het voordeel voor het ganse land voor de deur staat, moet de totale ondergang ons lot zijn?

Daarom vragen wij U ons standpunt te verdedigen bij het Gouvernement-Generaal en het invoerverbod te laten handhaven. Tevens vragen wij een spoedige beslissing af te dwingen teneinde de beslissingen inzake de aankoop van amorcen niet in het gedrang te brengen."

J.L. Ricour - Auguste Wieland - F. De Bal, griffier
députés van de armateurs van Oostende
bij de Nationale Visserij.

6. Verzoekschrift van de handelaars en reders van Nieuwpoort aan de Staten van Vlaanderen (19.6.1787)

"De handelaars en Reders van Nieuwpoort veroorloven zich de vrees, de ongerustheid en consternatie kenbaar te maken van de bevolking en in feite van iedereen die betrokken is bij de Nationale Visserij. Dit ingevolgen de geruchten waarbij het verbod tot invoer van haring en kabeljauw van vreemde oorsprong, zou vervallen en waardoor direct en onvermijdelijk de Nationale Visserij van de Oostenrijkse Nederlanden zou vernield worden.

Deze visvangst, oorspronkelijk zo bloeiend en omvangrijk - op een bepaald moment bijna volledig vernield door de samenloop van verschillende omstandigheden en door de intriges van jaloerse, geïnteresseerde burens - kwam recent tot herstel door de hoge bescherming van de keizer.

Deze steun en bescherming hebben de Nationale Visserij wortel doen schieten en dit op een zulkdanige wijze dat door de gestadige aangroei deze binnenkort zal bijdragen tot de rijkdom en welzijn van al onze Belgische provincies.

Het groot belang en het grote voordeel voor een land om te beschikken over een eigen Nationale Visserij is zo algemeen bekend dat dit een niet bediscuteerbare evidentie is. Alle naties zijn hiervan overtuigd en doen de grootste inspanningen en zelfopofferingen om de Nationale Visserij te verzekeren en in stand te houden.

Aldus was en is de visvangst tot op heden nog steeds de basis van de rijkdom en macht van de Hollandse Republiek. Al hun politiekers - vroeger en nu - houden niet op het behoud en de uitbreiding van de Nationale Visserij te stellen als belangrijkste doel.

Naast Holland handelen Frankrijk, Engeland, Denemarken en Zweden op dezelfde manier. Aldus wordt geen enkel vredesverdrag of handelsverdrag tussen de moderne landen ondertekend waarin de Nationale Visserij niet vermeld wordt en waar de grootste aandacht aan besteed wordt om ze te bewaren, uit te breiden en te laten bloeien.

Vele auteurs beschouwen de visvangst als een van de belangrijkste handelsactiviteiten en plaatsen haar op dezelfde hoogte als de landbouw en tonen aan dat deze beide economische activiteiten de enige echte en stabiele bronnen zijn van voorspoed. Alle andere bronnen zijn inderdaad bijkomstig onzeker en het wegvallen ervan hangt dikwijls af van de minste tegenslag. Zoals de landbouw haar rijkdom haalt uit de aarde, haalt de visvangst haar rijkdom uit de zee. Geen enkele handel is met haar vergelijkbaar. Geen enkele handel stelt zoveel families te werk.

De visvangst is de vruchtbare bron voor de bevolking welk zij werk en

voedsel geeft. Het is tevens de bron voor het ter beschikking stellen van zeelieden waaruit men put om matrozen en stuurliu op te leiden. Tijdens de oorlog zou de oorlogsmarine over geen matrozen beschikken moest men geen beroep kunnen doen op de vissers.

De visvangst voedt haar bevolking met haar eigen produkten en doet goud en zilver het land binnenkomen door de uitvoer van deze vis.

Al deze beweringen zijn zo bekend en onbetwistbaar dat voor dit alles geen voorbeelden dienen aangehaald te worden.

De verzoekers weten dat de Keizer, hun Koninklijke Hoogheden de Gouverneurs-Generaal, evenals de leden van de Staten van Vlaanderen ook overtuigd zijn van al de waarheden welke werden uiteengezet.

De verzoekers hebben niet gevreesd dat het verbod tot invoer van vreemde haring en kabeljauw zou ingetrokken worden, zolang de geruchten die hierover de ronde deden, slechts vaag waren.

Maar onlangs verspreidde men in Nieuwpoort afschriften van een brief, gedateerd op 24.5.1787 uitgaande van de Staten van Brabant, waarbij gevraagd werd de afschaffing van het verbod in overweging te nemen. Dit alles gebaseerd op het feit dat het behoud ervan nadelig zou zijn voor het land en zijn inwoners.

Dit alles heeft de ganse bevolking van Nieuwpoort gealarmeerd en vragen wij aldus uw speciale tussenkomst bij de Gouverneurs-Generaal en de Staten van Brabant voor het totale en integrale behoud van de toegekende priveleges aan de Nationale Visserij.

De ijver en de inspanningen die de Staten van Vlaanderen steeds betonen voor het behoud van het algemeen welzijn overtuigen ons van de bescherming welke ons voorstel zal genieten.

Het belang van het onderwerp en het algemeen aanvaard nut en voordeel welke dit behoud van de privelegiën noodzaakt, ondersteunen onze hoop. En wij zijn er eveneens van overtuigd dat de leden van de Staten van Vlaanderen zullen inzien dat het belang van de Nationale Visserij - aan dewelke alle landen een zo groot belang hechten - ook hun belang is en dat zij slechts werden misleid door personen welke slechte bedoelingen hebben of welke geleid worden door eigen belang en dat het voorstel tot afschaffing in feite nadelig is voor het algemeen nut.

De verzoekers zijn ervan overtuigd dat het gevraagde onderzoek een nog groter belang van de Nationale Visserij zullen aantonen en dat zal aangetoond worden dat het algemeen belang nog beter zal gediend worden door de Nationale Visserij nog meer aan te moedigen, zelfs door tijdelijke opofferingen te doen teneinde later nog meer vruchten te kunnen plukken, vruchten welke zullen verspreid worden van provincie tot provincie en tenslotte over het ganse land en haar bevolking.

De Nationale Visserij voedt en stelt buiten de vissers volgende beroepen te werk : inpakkers, zouters, rokers, enz. Plus nog duizenden werklieden welke het vervoer verzekeren en de verhandelingen verrichten voor de aanvoer van de dagelijkse vis.

Brabant leverde en levert dagelijks uit zijn fabrieken immense hoeveelheden pannen, stenen, glas en andere produkten voor de bouw en het onderhoud van gebouwen welke momenteel worden opgetrokken ten behoeve van de visvangst te Nieuwpoort, Oostende en omgeving. Henegouwen en Namen leveren ijzermateriaal voor deze gebouwen , evenals voor de boten en sloepen. Doornik levert hout voor de tonnen welke de talrijke tonneliers jaarlijks in steeds grotere hoeveelheden aanmaken voor het verpakken van de haringen, kabeljauw en andere gezouten vis. De visvangst verbruikt verder een grote hoeveelheid hennep voor het draaien van koorden, kabels en netten. Veel ouderen, vrouwen en kinderen verdienen aldus een inkomen door de Nationale Visserij en dit zowel in Vlaanderen als in andere provincies.

Ook de binnenscheepvaart haalt voordeel uit het vervoer van de vis naar het binnenland en in hoofdzaak naar Brabant, Mechelen, enz. Gedurende het haringseizoen worden de vangsten naar deze steden vervoerd waar ze gedroogd worden of gerookt, zoals dit te Nieuwpoort of te Oostende gebeurt.

Aldus blijft jaarlijks een immense grote som geld - voortspruitend uit het produkt, het vervoer, verhandeling en aanverwante bedrijven - in het land zelf, in plaats van uitgevoerd te worden naar het buitenland. Dit alles toont aan dat de Nationale Visserij geen monopolie is.

Integendeel, de Nationale Visserij is vrij en staat open voor iedereen. Ieder burger, ieder inwoner wordt zelfs uitgenodigd om deel te nemen : hij kan alleen uittreden of via een maatschappij, of indien hij dit wenst, deelgenoot worden, iets wat reeds verschillende personen uit Brabant of andere provincies hebben gedaan. En wat het verbod van invoer betreft van buitenlandse haring of kabeljauw : dit verbod is niet onrechtvaardig! Dit verbod is het meest zekere, misschien zelfs het enige middel om ons te beschermen tegen de intriges en jalousie van onze geburen.

En anderzijds is het in feite gebruik maken van het meest eerlijke van alle rechten nl. het navolgen van onze burenen welke elke invoer verbieden of welke door het heffen van buitengewoon hoge invoerrechten, de invoer van onze vis bij hen onmogelijk maken.

De Hollanders laten geen enkele soort vis invoeren bij hen, zelfs in die mate dat wanneer ingevolge een storm een vissersvaartuig een hollandse haven aandoet en de vis dreigt door het oponthoud te bederven, dient deze in het water geworpen of begraven te worden : verkopen mag niet!

Frankrijk laat onze kabeljauw of haring slechts toe mits het betalen van uitzonderlijk hoge invoertaksen, wat gelijkstaat met een totaal invoerverbod.

In het kort : alle naties spannen zich in om hun eigen visserij te steunen door de invoer van vreemde vis uit te sluiten.

Moeten de Oostenrijkse Nederlanden de enige zijn die vreemde vis zouden toelaten hetzij vrij, hetzij door slechts lage invoertaksen te heffen? Dit ten koste van de totale ondergang van de eigen vissers en waardoor iedereen alles duurder zal betalen in plaats van alles binnen het land te houden en de geldsommen te verdelen met onze broederslandgenoten? En Vlaanderen, vroeger zo bekend en bloeiend door de visvangst welke in staat was een deel van Europa te voeden, zal verplicht zijn voor zijn eigen voeding vis te betrekken uit het buitenland! Wij hebben thans de mogelijkheid en staan op het punt om voor altijd stabiliteit in onze havens en in ons land te verzekeren door de Nationale Visserij.

Dit kunnen wij aantonen aan de hand van de volgende historische analyse van de Nationale Visserij in Vlaanderen, waarvan wij de vrijheid nemen deze aan u uiteen te zetten :

(Hierop volgt een historisch overzicht vanaf de stichting van Nieuwpoort in 1163 met verwijzingen naar de belangen van de stad op het gebied van de visvangst. We pikken hierop in vanaf 1727 - jaar van de stichting van Grande Compagnie de Pêche à Nieuport.)

"- 1727. Deze grote visvangstonderneming werd gesticht te Nieuwpoort. Meerdere personen, uit Vlaanderen, uit Brabant en ander provincies van de Oostenrijkse Nederlanden namen er aan deel. De Staten van Vlaanderen bekostigden de verbeteringswerken aan de haven. Het Gouvernement-Generaal verleende nieuwe privileges en vrijstellingen. Men bouwde nieuwe sloepen en doggers. En buiten de kustvisserij reedde men uit voor de grote vangst op haring en kabeljauw. Alles hernam op een riante wijze; alles bloeide en kondigde een stabiliteit aan voor dit soort visserij. De Hollanders evenwel werden door het succes van de onderneming zo aangegrepen dat zij noch geld noch moeite spaarden om dit ontluikend succes in de kiem te smoren. Beseffend welke invloed deze nieuwe maatschappij zou hebben op de internationale concurrentie, hebben zij alles opgeofferd om onze maatschappij er onder te krijgen. Ze overspoelden het land met goedkope kabeljauw en gingen zelfs zo ver gratis kabeljauw aan te bieden aan de schepen die ze te Nieuwpoort wilden verkopen. Dit alles omdat ze beseften dat deze tijdelijke opoffering te hunne laste, de uiteindelijke doodsteek zou betekenen voor onze maatschappij en dat hun beloning achteraf des te groter zou zijn.

Ze pochten er zelfs mede dat de verdragen en overeenkomsten tussen Holland en Oostenrijk alle veranderingen inzake invoerrechten op hollandse vis verboden, zodat alle inspanningen van onzentege steeds noodlottig zouden aflopen.

Deze middelen lukten en de Hollanders - welke er ook in slaagden de Oostendse Indische Compagnie te laten mislukken - slaagden er aldus in onze maatschappij te laten ten onder gaan.

Deze maatschappij - eens zo veel belovend - ging langzaam tenonder. De doggers en sloepen werden verkocht aan de Fransen en aan de Hollanders zelf. De beste manschappen vertrokken en volgden hun schepen. Ons bleven enkel de resten en enkele vissers die, verknocht aan hun land, probeerden aan de kost te komen door de kustvisserij te beoefenen.

- 1740. Oostenrijkse Successieoorlog.

Nieuwpoort en Oostende zetten de omgeving onder water. Deze toestand blijft duren tot de inname door de Fransen van Oostende op 23.8.1745 en van Nieuwpoort op 5.9.1745.

- 1748. Vrede van Aken.

Als triest gevolg van deze oorlog bleven ons een lege staatskas welk geen geld meer had om openbare werken uit te voeren aan de haven. Te Nieuwpoort waren de handel en de visserij volledig te niet gegaan : de omliggende gronden waren volledig onvruchtbaar door het zilte water. Een gedeelte van de bevolking had de stad verlaten. Talrijke gebouwen waren vernield of verlaten. Magazijnen, destijds dienstig voor handel en visvangst stonden er vervallen bij.

Slechts enige sloepen werden nog aangewend voor de visvangst. De vissers welke hiermede hun brood niet meer konden verdienen, monsterden aan te Duinkerke waar er nog op haring en kabeljauw werd gevaren, al zij het in beperkte mate door de hollandse concurrentie.

- 1752. Men deed enkele inspanningen om de haringvangst te Nieuwpoort en te Oostende te doen heropleven. De concurrentie van de Hollandse maar ook Zweedse haring die voor het eerst op de markt werd gebracht, was echter zo groot dat de haringvangst op het punt stond definitief te verdwijnen.

- 1762. De oorlog tussen Frankrijk en Engeland loopt ten einde.

Frankrijk beslist definitief en in een maal een einde te stellen aan de hollandse concurrentie. Per ton ingevoerde kabeljauw wordt een invoerrecht geheven van 55 pond 6 deniers, wat neerkomt op een feitelijk totaal invoerverbod.

- 1764. 17.9.1764. Verbod om zweedse haring in te voeren in de Oostenrijkse Nederlanden. Deze haring wordt beschouwd als ongezond!

- 1765. Opheffing door het decreet van 2.3.1765 van belemmeringen op het vervoer van vis in Vlaanderen.
- 1766. Ordonnantie van 14.4.1766 : verbod tot invoer van vreemde haring tussen 20.6 en 15.8.
25.7.1766 : verlenging van invoerverbod tot 31.12.
16.10.1766 : toekenning van behaalde bijkomende voordelen aan de visserij.
- 1767. Decreet tot het regelen van de grootte van de tonnen voor haring en andere vis door de stad Nieuwpoort.
Ordonnantie van 21.12.1767 : totaal invoerverbod over het ganse jaar van vreemde haring.
Dit besluit wordt de basis van de Nationale Visserij op de haring.
- 1770. Uitvaardigen van een algemeen reglement op de visvangst voor de haven van Nieuwpoort en Oostende.

Al deze aanmoedigingen zetten natuurlijk de reders aan ook hun eigen inspanningen te verhogen.

Maar de visvangst is een beroep dat slechts geleidelijk geleerd wordt via ondervinding en na vele inspanningen. Anderzijds ontbraken ook de sloepen, gezien vele in zeer slechte staat verkeerden en slechts geschikt waren voor de visserij ter verse. De noodzakelijke bouw van nieuwe boten, de aankoop van netten en andere uitrustingsmiddelen vergden dus grote sommen geld.

Verder hadden vele van onze beste vissers de stad verlaten naar aanleiding van de teloorgang van de "Grande Compagnie". Aldus bleven als volleerd visser enkel nog de ouderen en enkelen welke vanuit Duinkerke op haring en kabeljauw hadden gevaren.

Tenslotte waren er vele personen - in hoofdzaak deze die als tussenpersoon optraden voor de Hollanders - die niet ophielden geruchten te verspreiden ten nadele van de Nationale Visserij en het verbod tot invoer van vreemde haring.

Dit alles bracht mede dat de Nationale Visserij zich in de aanvangsperiode slechts traag ontwikkelde.

Aldus werd in 1774 te Nieuwpoort door elf vaartuigen de zomervisserij op de haring beoefend, wat 2800 tonnen haring opbracht en 140 tonnen kabeljauw. De wintervisserij op haring werd slechts beoefend door tien vaartuigen met een opbrengst van slechts 764 tonnen haring.

Vanaf 1774 verbeterde echter de Nationale Visserij. Men deed zelfs pogingen om op kabeljauwvangst te vissen rond IJsland.

De oorlog tussen Frankrijk en Engeland (naar aanleiding van de Amerikaanse afscheiding) bood evenwel de gelegenheid om op een efficiënte manier deze visvangst te beoefenen.

De sloepen van Duinkerke, Calais en Dieppe werden in hun havens

gehouden ingevolge hun vrees voor engelse kapers. Deze van Duinkerke weken uit naar Nieuwpoort - en aldus waren het dezelfde vissers welke na 1727 ingevolge de teloorgang van de Grande Compagnie de kunst van de visvangst hadden geleerd van de onzen, thans op hun beurt de Nieuwpoortenaars kwamen onderrichten.

In 1780 werden aldus vanuit Nieuwpoort 15 doggers en 5 grote sloepen uitgereed voor de visvangst op IJslandse kabeljauw. Zij brachten ons 9.165 tonnen!

In 1781 waren dat 18 doggers en 14 grote sloepen.

Op dergelijke momenten ondervindt men het nut en de noodzaak aan een eigen Nationale Visserij. Ingevolge hun onderlinge oorlog was de visserij in Holland, Frankrijk en Engeland onbestaande. Hadden de Oostenrijkse Nederlanden niet beschikt over een eigen vloot dan was iedereen te lande gepriveerd van dit noodzakelijk voedingsmiddel. En zo werd de kabeljauw en haring afkomstig van Nieuwpoort - vroeger zo geminacht - ineens zo goed bevonden!

Frankrijk, Holland zelfs, kwamen ons vragen te leveren! En wij hebben geleverd!

- 1782. 24 doggers en niet minder dan 80 grote sloepen werden uitgereed voor de kabeljauwvangst van IJsland. 13.347 tonnen werden verkocht te Nieuwpoort. En dit tegen een prijs van 100 à 110 pond per ton. Dit gaf als opbrengst 1.334.700 pond!

En dit alles terwijl nog gevaren werd op zomer- en winterharing en op de kustvisserij!

- 1783. Op 20.1.1783 wordt de vrede gesloten tussen Frankrijk en Engeland. Frankrijk en Holland haasten zich om hun eigen visserij opnieuw aan te moedigen via het heffen van invoertaksen die in feite neerkomen op een totaal invoerverbod.

Waarom wordt dit moment bij ons niet gegrepen om hetzelfde te doen? Niemand zou hebben geprotesteerd.

Maar neen.

Wij verloren aldus onze franse markt. Daar anderzijds, wij slechts 21,5 deniers per ton invoerrecht vragen, voeren onze burens onder de naam van kabeljauw, belangrijke hoeveelheden haring in. Met als gevolg dat opnieuw veel doggers en grote sloepen van de hand worden gedaan aan de Duinkerkenaars. Aldus bleven slechts een 20-tal doggers en grote sloepen te Nieuwpoort.

Ingevolge de vrede tussen Engeland en Frankrijk verviel de visserij aldus opnieuw op zijn vroeger peil.

Om de visvangst op de kabeljauw evenwel te handhaven besliste zijn Majesteit om het voorbeeld van het buitenland te volgen, tzt. bij besluit van 23.8.1785 werd de invoer van alle vreemde kabeljauw verboden. Het was het kwaad bij de wortels uitroeien.

Nieuwpoort heeft als eerste het voorbeeld gegeven door in 1785 nog een schip uit te redden voor de kabeljauwvangst op New Foundland. In 1786 werden meerdere boten ingezet op New Foundland, IJsland, Shetland en Doggersbank.

Alles steeg in aantal : de visserswoningen, de scheepswerven. Iedereen was gelukkig te kunnen medewerken aan de voorbereiding, de uitreding en de uitoefening van de visvangst.

Ook stelde dit alles ons in de mogelijkheid de havens van Oostende en Nieuwpoort opnieuw in orde te stellen na de schade hen aangebracht door de laatste oorlogen.

Daar waar er tot voor enkele jaren slechts een 20-tal sloepen de kleine visserij bedreven, zijn er thans in 1787 120 boten waartussen doggers en beunsloepen welke in staat zijn alle visserij te bedrijven. Er leven 2500 vissers in Nieuwpoort, waartussen veel met ondervinding. De opbrengst van hun product bedroeg vorig jaar 1.040.000 florijnen. Dit alles zonder de boten te rekenen welke nu op de werven staan en de vreemde vissers welke zullen aankomen om onze bemanningen aan te vullen. Voegen wij hieraan toe alle afhankelijke beroepen zoals koordendraaiers, houtverwerkers, inpakkers, enz.

En de prijs zal door de naijver tussen de reders onderling een eerlijke prijs worden, ingevolge de concurrentie.

Wij vragen van onze broeders een beetje aanmoediging, een beetje geduld. De actuele crisis welke ons thans bedreigt, bedreigt ons met een totaal verlies, een totale vernietiging.

In feite handelt het zich om de vraag of, hetzij onze havens verder zouden bloeien, vol zouden liggen met boten, hetzij verlaten zouden worden. Wenst men het aantal gebouwen te zien aangroeien, of wenst men de gebouwen leeg te zien staan, te zien vervallen. Wenst men ons geld belegd en gebruikt te zien worden bij ons, of wenst men het geld te zien uitgevoerd worden? Wenst men het goed voor onze havens en provincies, of wenst men hun ongeluk?

Zal men in gans Europa vertellen dat de Oostenrijkse Nederlanden (op een moment dat de ijver van haar bevolking op het zenith staat) door verdachtmakingen en machinaties haar eigen Nationale Visserij heeft kapot gemaakt en dat - toppunt - men jaarlijks miljoenen zal betalen aan jaloerse burens in plaats van dat geld in het land zelf te behouden en te delen met zijn kinderen, broeders en medelandgenoten.

Mijne Heren,

Dit volk is te eerlijk. Te voorzichtig. Onze broeders hebben toegegeven aan de verleiding van een moment. Maar ze hebben een te nobel hart om niet terug te komen op een vergissing welke de konkelingen van de vijand hen onder een waas van verwarring hebben doen begaan.

Ondertussen lijdt de Nationale Visserij reeds. Het gerucht van de bedreiging verlamt reeds de voorbereidingen.

Deze instelling is dus in groot gevaar.

Wij vragen u aldus, Mijne Heren van de Staten van Vlaanderen, uw invloed aan te wenden bij onze Souverein, bij de Gouverneurs-Generaal en bij de Staten van Brabant, voor het behoud van de bestaande privileges en het behoud van de Nationale Visserij.

De handelaars en reders van Nieuwpoort
J.F. Rouzée, deken
A. Vroome
B.F. Van den Abeele"

7. Het Verdict

"22 juni 1787.

Hun Koninklijke Hoogheden hebben goed bevonden, gelet op de verhoging van het verbruik en de actuele hoge prijzen van de kabeljauw, om voorlopig toe te laten, zoals ze bij deze toelaten, de invoer via de departementen Brussel, Antwerpen, Tienen, Lillo, St. Niklaas, Gent, Brugge, Oostende, Nieuwpoort, Iper, Kortrijk, Doornik, Mons, Chimay, Charleroi en Namen, van vreemde kabeljauw mits het betalen van invoerrechten te belope van 5 florijnen per ton, bovenop de andere rechten van doorvoer daar waar deze rechten van toepassing zijn. Aldus houden de ordonnanties van 23 augustus en 5 september 1785 op van kracht te zijn.

Wij wensen evenwel verder de Nationale Visserij aan te moedigen en te steunen. Boven de middelen welke men ten behoeve van deze aanmoediging zal aanwenden en die zullen beoordeeld worden in functie van het algemeen nut van het land, verklaren Hunne Hoogheden dat de opbrengst van de rechten welke zullen geïnd worden op de invoer van vreemde kabeljauw en waarvan juiste staten zullen opgemaakt worden, zal bestemd worden en aangewend worden als premie voor de Nationale Visserij op de kabeljouw, welke visvangst verder zal genieten van voordelen en vrijstellingen.

Verzoeken en bevelen aan allen die het behoort, zich te voegen en schikken naar huidige declaratie die zal aangeplakt worden op de gewone plaatsen van de Burelen van de Douanen.

Gedaan te Brussel op 22 juni 1787.

MARIE en ALBERT

Op 24 juni 1787 verklaren de Gouverneurs-Generaal nog supplementaire steun aan de Nationale Visserij te verlenen onder vorm van

een bijkomende premie ten belope van 2 florijnen per ton en dit op kosten van de Staten van Vlaanderen."

8. Reacties

Dat de reders en vissers te Nieuwpoort en te Oostende helemaal niet gelukkig waren met de intrekking van het verbod, laat zich licht raden. De reacties waren er dan ook van ontgoocheling en verbittering. Zij werden op 26 juni 1787 reeds verwoord door F. De Brauwere en op 2 juli door de reders.

Wij laten hierna hun reactie volgen :

"Ondergetekende (F. De Brauwere) denkt dat het veel zou bijdragen tot het succes en het welslagen van deze visvangst en om het behoud van het vertrouwen van het publiek te verzekeren, dat de Staat zou deelnemen aan de visvangst, hetzij door een paar doggers en sloepen uit te reden in de havens van Nieuwpoort en Oostende, hetzij door een aanmoedigingsfonds op te richten of voorschotten te geven vrij van intrest, aan degenen die willen uitreden of hun uitredingsinspanning willen verhogen."

In een tweede verzoekschrift van dezelfde datum gericht aan de Staten van Vlaanderen, waarvan hij nog altijd lid was, vraagt hij het volgende :

"Ondergetekende, verzoekt de Staten de premie van 2 florijnen per ton toe te kennen aan de Nationale Visserij, beginnend vanaf het huidig seizoen. Dit zal bijdragen tot het kalmeren van de geesten en de bitterheid verzachten welke de afschaffing van het invoerverbod met zich medebracht."

Op 2 juli richtten dan de reders van Nieuwpoort en Oostende een gezamenlijk schrijven naar de Staten van Brabant waarin zij de beslissing tot afschaffing betreuren en waarin zij verwijzen naar valse beschuldigingen inzake monopolisatie van de prijzen. Zij weerleggen dit alles op volgende manier :

"Om te bewijzen dat men de Nationale Visserij valselijk beschuldigde een soort monopolie te beoefenen welke nadelig was voor de bevolking, verwijzen we ze naar de bepalingen welke vervat zijn in het reglement op de visvangst welke geldt voor Oostende en Nieuwpoort en welke op 31 maart 1770 door de Gouverneurs-Generaal werd uitgevaardigd, te weten :

Art. 2. welke zegt dat : "alle verse vis, afkomstig van de vangst van alle boten, moet openbaar verkocht worden op de gebruikelijke plaatsen."

Art. 17. statueert het volgende : "alle vis welke zij aanbrengen, hetzij kabeljauw of andere, van welke aard, hetzij gezouten of niet gezouten,

dient openbaar verkocht te worden bij de aankomst."

Deze wijze verplichtingen doen besluiten dat elke monopolievorming uitgesloten is, temeer dat ieder op deze openbare veilingen kan aankopen en dat het ambacht van de vishandelaars van iedere stad mag tussenpersonen aanstellen om te Nieuwpoort of te Oostende vis aan te kopen.

De klagers hebben evenwel meer gedaan om de valsheid van de beweringen aan te tonen. De duurte van de vis ligt niet bij het zogezegde exclusieve recht van de reders van Oostende en Nieuwpoort. Maar de oorzaak ligt bij de manier van handelen van bepaalde geïnteresseerde personen welke profijt hebben bij de invoer van vreemde vis.

Om dit aan te tonen hebben de klagers 25 tonnen aberdaen (kabeljauw) laten verkopen door dhr. P. Van Schoor en dit op 22 juni 1787.

Ziehier de afrekening :

't Capitaal beloopt tesaemen		995.09.2
Te corten (af te houden) :		
10 p. 100 voor de stad	99.11.0	
1/2 p. 100 voor slete van de meyn en voor de controleurs	4.19.3	
3/8 p. 100 voor de lovers	3.14.3	
1 stuiver per tonne voor de keursmeester	1.05.0	
1 1/2 stuyver per tonne voor de afzetters	1.17.2	
2 oorden per tonne voor de telders	12.2	
2 oorden per tonne voor de cuypers	12.2	
	<hr/>	
	112.13.0	
	rest	882.16.2

Met dit alles wilden ze aantonen dat de rechten en taksen in feite 12% beliepen en dit ondanks het feit dat op 7 juli 1783 bij decreet werd verklaard dat alle gezouten vis afkomstig van de Nationale Visserij vrijgesteld zou zijn van alle vismijnrechten, evenals van alle door-gangsrechten.

Besluit

Hoe dan ook het besluit van 22 juni 1787 betekende onmiskenbaar een nederlaag voor de reders en handelaars van Nieuwpoort en Oostende.

Een juiste beoordeling maken is evenwel onmogelijk. Inderdaad men stond aan de vooravond van de Franse Revolutie welke een normale

evolutie van de Nationale Visserij onmogelijk maakte.

Een vraag die evenwel ook blijft is de vraagstelling in welke mate de klachten, verwoord door de Staten van Brabant, verrechtvaardigd waren? Uit het antwoord van de Gouverneurs-Generaal, de klachten van de Staten en het feit dat alle invoer verboden wordt, zou men kunnen opmaken dat er inderdaad terzake belangrijke prijsverhogingen zich hebben voorgedaan. Anderzijds waren de antwoorden van de reders en handelaars ook verrechtvaardigd dat, wanneer andere landen een invoerverbod uitvaardigden, zij ook van de voordelen van een dergelijk verbod zouden mogen genieten. En dat dit verbod de visserij en de nevenbedrijven bevoordeligde, staat ook onmiskenbaar vast.

Wij mogen tenslotte de beslissing van de Gouverneurs-Generaal niet los zien van de ganse politieke situatie welke zich op dat moment voordeed : enerzijds waren de klachten afkomstig van de Staten van Brabant, de belangrijkste provincie binnen de Oostenrijkse Nederlanden. Verder was er reeds een geest aanwezig van verzet tegen de Oostenrijkers wegens de twee belangrijke en onpopulaire maatregelen welke Jozef II met ingang van 1.1.1787 had ingevoerd te weten de herstructurering van de provincies (kringen) en de herinrichting van de rechterlijke macht. Te meer daar deze beslissingen getroffen waren zonder inspraak van de Staten en zelfs zonder inspraak van de Gouverneurs-Generaal.

Het is dan ook niet te verwonderen dat de Gouverneurs-Generaal door toe te geven aan de machtigste groep gepoogd hebben de gemoe-deren te bedaren.

Dat dit ten koste van de Nationale Visserij moest gebeuren, moest men er bij nemen. Te meer dat bepaalde gedeelten van deze streek slechts zeer recent (sinds 1781) terug gekomen waren bij de Oostenrijkse Nederlanden en nog een beetje bekeken werden als "win-gewesten".

Wat er ook van zij, het laatste woord zou aan de Franse Revolutio-nairen zijn om het vervolgverhaal van de Nationale Visserij te schrij-ven.

Freddy BEUN

BIBLIOGRAFIE

1. Recueil des Représentations, protestations et réclamations faites à S.M. Impériale par les représentants et Etats des Provinces des Pays Bas Autrichiens - Imprimerie des Nations - 1787 - 17 volumes.
2. Jourdain Jean - Contribution à la généalogie et à l'histoire de la famille Herwyn - z.p. z.d. (rond 1983).

3. De Zutter Charles - Enquête sur la pêche maritime en Belgique - Brussel 1909 - uitgave : Ministère de l'Industrie et du Travail - Office du Travail.
4. Histoire de la Ville de Nieuport par A.M. - Nieuport 1876 - Imprimerie Kesteloot et Soeurs.
5. Mann (l'Abbé) - Mémoires sur les grandes gelées et leurs effets - Gand 1792 - drukkerij de Goesin.
6. Gilliodts - Van Severen - Coutumes du Pays et Comté de Flandre - Quartier de Furnes - tome V - Bruxelles - drukkerij Goemare - 1901.

*Etat des chaloupes
qui ont fait la pêche d'Ostende et de Nieuport pendant l'été (1).
Harengaison d'été.*

ANNÉES.	OSTENDE.				NIEUPOORT.			
	Nombre de chaloupes.	Tonnes de harengs pecs.	Lasts et butts. Har. brailés.		Nombre de chaloupes.	Tonnes de harengs pecs.	Lasts et butts. Har. brailés.	
1767	6	1221	»	1	5	1131	1	»
1768	5	1177	1	»	19	1645	»	14
1769	5	1391	»	»	12	2113	4	»
1770	8	1927	2	»	12	2154	2	»
1771	11	5359	15	11	10	2558	1	25
1772	11	4413	10	8	9	2523	2	24
1773	13	3076	8	»	10	2043	5	12
1774	12	4828	6	12	11	2691	9	24
1775	11	5059	19	15	10	3113	4	»
1776	11	5460	11	12	10	3445	4	6
1777	11	4643	27	4	12	3883	3	6
1778	10	2965	5	17	16	3257	4	4
1779	11	2239	3	»	18	2823	1	14
1780	11	2379	»	»	12	2556	2	»
	136	46137	109	23	166	35935	46	17

(1) MARTIAL CLOQUET, *op. cit.*, p. 232.

Harengaison d'hiver depuis 1767 à 1780 (1).

ANNÉES.	OSTENDE.						NIEUPORT.						Montant total en florins.
	Nombre de chaloupes.	Tonnes de harengs peccs.	Lasts et buts. Harengs frais.	Lasts et buts. Harengs braillés.	Lasts et buts. Harengs braillés.	Lasts et buts. Harengs braillés.	Nombre de chaloupes.	Tonnes de harengs peccs.	Lasts et buts. Harengs frais.	Lasts et buts. Harengs braillés.	Lasts et buts. Harengs braillés.		
1767	6	934	26	7	11	»	12	1609	46	14	29	21	117350
1768	6	596	16	14	11	»	18	2531	47	26	25	25	124081
1769	6	518	9	»	12	2	19	800	23	»	28	21	94700
1770	11	1190	33	»	33	7	16	1370	30	14	41	7	146823
1771	10	477	6	15	10	25	12	498	13	24	6	14	142394
1772	11	777	38	25	13	14	11	380	33	21	14	»	125396
1773	12	785	10	18	»	19	13	402	3	10	6	15	101659
1774	13	556	3	25	28	15	11	392	7	14	23	13	138540
1775	13	1265	12	12	38	12	8	456	5	8	12	4	156124
1776	11	720	28	4	35	3	11	579	47	15	41	10	188306
1777	11	654	15	12	23	25	12	679	24	6	43	3	172728
1778	10	1485	25	18	81	»	20	4951	105	17	114	14	220881
1779	10	754	8	10	5	20	25	2241	24	4	13	8	136592
1780	10	734	10	23	17	»	27	1622	14	12	18	»	121825
	140	11445	239	183	317	142	215	18510	421	185	413	155	1987399

(1) CLOQUET MARTIAL, *op. cit.*, p. 23.

Les productions de la pêche nationale de la morue à Ostende pendant les années 1783 à 1787 (1).

ANNÉES.	Arma-teurs.	Nombre de chaloupes.	MORUE															TOTAL en Tonnes.
			du Doggerbank.			du Nord.			d'Islande.			de Terre-Neuve.			de qualité non désignée.			
			Morue.	Gullen.	Koppen.	Morue.	Gullen.	Koppen.	Morue.	Gullen.	Koppen.	Morue.	Gullen.	Koppen.	Morue.	Gullen.	Koppen.	
1783	ll. Leps.	1	12	5 †	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19 †
1784	8	—	158	26 †	14	109 †	—	—	571	—	—	—	—	—	14	—	—	893
1785	11	16	406	110 †	27 †	265 †	16	6	731	—	—	—	—	—	53	—	—	1615 †
1786	16	32	549 †	127	30	660 †	86 †	50 †	146	22	—	300	—	—	173	30 †	33	3008 †
1787	20	45	688 †	92	40	1043	333	213	1153	—	—	1356	—	—	362	45 †	28	5355 †

(1) MARTIAL CLOQUET. — *Op. cit.*, p. 253.